

ISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve.
Egész évre ..... 10 kor.
Negyedévre ..... 4 "
Helyben házhoz hordva.
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 "
Videke postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 "
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahétfő és
Ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 5.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XII. évfolyam 171. szám.

Nagyvárad

Szombat, 1916 július 29.

Az orosz iszonyu áldozatokkal fizette meg támadásait.

Heves harcok Brody előtt.

Orosz hadszíntér. Budapest, július 28. (Hivatalos.) A Fekete-Ceremos felső folyásánál több orosz támadás megfiúsult. A Brodytól északra levő területen az ellenség tegnap egész napon át folytatta rohamait. A késő délutáni órákig állandóan visszaveretve vívő harcoló csapataink által egy tenyérnyi teret sem tudva nyerni, csak az este megindított újabb tömegtámadás után sikerült az oroszoknak a Lesniovtól Brodyba vezető uttól keletre állásainkba benyomulniok. Csapataink folytatják a harcot Brody déli szélén.

Volhyniában Pustomynál es. és kir. osztagok elűzték az ellenséget egy előretolt elsáncolásból Sviniudsytól északkeletre az oroszok egy helyi betörésével szemben ellentámadást indítottak meg. Július közepén az ellenség 4 hónapi szünet után Volhyniában újra megkezdte offenzíváját. Ennek egész eredménye a mai napig annyiban foglalható össze, hogy a mi részünkön egy 80 km. széles arcvonalrész, 15 km.-nél nem nagyobb mélységben visszaszorította.

Ezt a csekély területnyereséget az ellenség súlyos támadások szakadatlan sorozatával és iszonyu áldozatokkal fizette meg.

Nem tud támadni az olasz.

Olasz hadszíntér. Budapest július 28. (Hivatalos.) Az egész arcvonalon nem volt nagyobb tevékenység. A laghii medencében egy járőrállalkozásunk foglyokban egy tisztet és 27 főni legénységet eredményezett. Paneveggio területén az erős ellenséges tüzérségi tűz tovább tart. Kisebb olasz osztagok előnyomulását már tüzelésünkkel megakadályoztuk.

Délkeleti hadszíntér. Budapest, július 28. (Hivatalos.) A Vojusamentén tüzérségi harcok folytak. Höfer. (Min. eln. sajtóosztály.)

Olaszország még fél Németországtól.

Budapest, július 28. (Saját tudósítónktól) A legutóbbi olasz minisztertanács arra a megállapításra jutott, hogy Olaszország katonai és politikai helyzete nem érett még meg arra, hogy Németországnak hajat üzenjen.

Stürmer bizik a győzelemben.

Budapest, július 28. (Saját tudósítónktól.) Pétervárról jelentik: Stürmer a külügyminiszterium átvételekor a tett nyilatkozatában hangsúlyozta, hogy szilárdan bizik Oroszország és szövetségesei győzelmében. Részletkérdésekre nem terjeszkedhet ki, a szláv kérdésre sem, mert ennek még nem érkezett el az ideje.

Svéd-orosz feszültség.

Budapest, július 28. (Saját tudósítónktól.) Stockholmból jelentik: A svéd hadsereg tartalékjainak szabadságolását visszavonták. A svéd kormány újabb tiltakozást intéz Oroszországhoz.

Elesett 314 angol tiszt.

Budapest, jul. 28. (Saját tudósítónktól.) Londonból jelentik: Július 24-iki veszteségi lajstrom 608, a július 26-iki 406, a július 27-iki 216 tiszt nevét közli. Ezek közül 314 elesett.

Megtoroltuk az angolok egy szégyenletes gaztettét.

Budapest, július 28. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: Július 27-én tartotta Brüggeben a tengerészeti hadtest tábori hadbírósa a tárgyalást Schaar Freyaot, a szákmányolt Brücke angol gőzös kapitánya ellen. A vádlott, noha nem tartozott az angol fegyveres erő kötelékébe, 1916 március 20-án délután az „U. 33.” számú német tenger-alattjáró ellen nekirohanással támadást intézett s azt el akarta súlyosítani. A vádlottat a hadbírósa halálra ítélte s július 27-én délután az ítéletet rajta végre is hajtották.

Az angol kereskedelmi tengerészetnek a német haditengerészet hajói ellen elkövetett sok szégyenletes gaztettje közül egy, későn bár, de elvette méltó büntetését.

CZILLÉR IMRE

nagyáruházában

!! Nagy nyári occasió keretében !!

Legujabb ruhaselymek, Grenadinok, Epongeok, Batisztok, Cartonok és Zephirek. Gyönyörű Blousok, kor. 9-50, 12-50, 16-50 és feljebb. Divatos gallérok és Rüschoek, napernyők, keztük, harisnyák, tricok és soknik. Vászón és szalma kalapok. Fehérneműek, ing, gallér, kézelők, nyakkendők. Ridicülök. Szőnyegek és függönyök kerülnek legolcsóbban eladásra!

Lakos Róbert kapitány kézigránát gyára.

A tökéletesített kézigránát. A puskagránát. A gépfegyvergránát feltalálója. József királyi herceg. A gyár. A magyar katona. Pihenés.

Olyan egyszerű az egész ember. Van egy nagy cél, amely felé celtudatosan halad. Minden képessége ezt szolgálja, a nagy nemzeti ügyet. Ezé minden gondolata, idegszalárak minden feszülése, minden minden pillanata, álma, szeretete. A háboru teremt ilyen magyarokat, ezekből is kiválik Lakos Róbert kapitány, aki egy év után most jött haza az olasz frontról.

Előbb az orosz fronton volt, aztán ment a Doberdóra, a rajvonalba 16 hónapig viselte a katonákkal együtt a doberdói pokol borzalmait s látta, hogyan türi a magyarság krisztusi önfeláldozással a szenvedések szenvedéseit. S itt fogalmazott meg benne egy megváltó idea.

Az orosz fronton a rajvonalak jó messze feküdtek egymástól, a kézigránátharc ott eleinte ismeretlen volt s később is komplikáltsága miatt veszedelmes és nem hasznos. A Doberdón azonban a terep sajátosságai folytán a hadállások közel jöttek egymáshoz, némely helyen 5 méternyire, másik helyen 10—20—30 méterre. Itt a kézigránának nagy a szerepe. Mert támadás alkalmával ha 20 ember közé vágnak egy kézigránát, tíz megsébesül, a másik tíz elszalad.

Ezt a hasznosságot érte el ötletével Lakos kapitány. Olesón, egyszerűen gyártásra alkalmasan konstruált egy kézigránát, amelynek kezelése veszélytelen, gyártása egyszerű, nincs rajta cikk-cakk, csavarment, sróf s miegymás, ami keresni lehet a szállítónak, (mert ezek drágítják meg), hanem egy becsületes, sima kézigránát, amelyen keresni nem lehet, de amely robban, kellő időben és helyen, öl és pusztít. A mi javunkra.

Lakos kapitány a tervet bemutatta a hadtestparancsnokságnak, onnan a hadvezetőséghez ment, magyarított konstruált, számításokat tett (technikus volt a civil életben mérnökjelölt) s meggyőzte az illetékeseket a kézigránát olesóságáról, hasznosságáról. Anynyira, hogy József királyi herceg azt mondta:

— Csinálja meg Lakos a gyárat.

Lakos meg is csinálta. Építettek 350 emberre egy gyárat, kapott magyar, német és cseh munkásokat s a gyártás megindult. Az egész olasz frontot ellátták kézigránatokkal s abban, hogy a fronton nincs baj, a védelem jól működik, Lakos kézigránátjainak elsőrendű a szerepe és az érdeme. Egy millió gyártottak eddig a derék magyar és német fémmunkások s ezt a gyárat vezeti Lakos kapitány fáradhatatlan buzgalommal, amíg idegei megéreztek a túlfeszített munkát s hazajött. Távolléte éppen nem jelenti az üzem szünetelését, megy a munka s gyártják a Liebesgabékat, ahogy a Lakos-féle kézigránátokat elnevezte a doberdói katonahumor.

Közben — au passant — egy másik ötlete támadt. Egy hadseregparancs erősen

megdicsérte találmányáért s ezt megakartá hálálni. A puskagránátok eddig olyan szerkezetűek voltak, hogy a puskacsőbe beletettek egy puskavesszőt, azon volt kívül a gránát s egy vaktöltéssel elsütötték, kiröptették a gránátot. A fejlődő gázok azonban gyakran elgörbítették a puskacsőbe tett vesszőt, a puskát megrontották, elrepszettették, már pedig a harcban nagyon fontos a puska, mikor csak az az egy van, ami kézben van. Lakos kapitány konstruált egy szerkezetet, amelyet a puskacsőre ráhuznak, ebben van a kézigfegyvergránát, egy vaktöltés elsütése kiviszi a gránátot 250 méter távolságra is. A puskavessző, aminek előállítására drága, ma már nem szükséges s a fegyver simán működik. Ezt a találmányát szintén bemutatta mindenütt, Bécsben is a hadügyminisztériumban.

Ott megdicsérték az ideát, de a megvalósítással egy osztrák mérnököt bízták meg. A terv azonban, s ez a fő, megvalósítást ezt a puska gránátot is ugyan gyártják, Cadornának nem a legnagyobb öröme, aki jelentéseiben is megemlékezett erről az „új harci eszköz” ről.

Cadorna azonban nem sokára nagyot néz, amikor legújabb találmánya a kiváló kapitánynak megdördül az olasz fronton. Ez a géppuskagránát, amelyből másodpercnyi egyet löki a géppuska. Eddig így szólt a gépfegyver: papapapapapa. Ezután így dördül: bumbumbumbumbumbum. S shova óránként 3600 ilyen gránát esik és robban föl, onnan nem jöhet segítség s nem futhat el az ellenség.

Most, hogy e sokoldalú, nekünk nagy dicsőséget szerzett katona hazajött, felkerestük őt, akinek most hogy elősegíti találmányaival hadseregünk győzelmét sokkal tartozik a nemzet. Kemény, acélos ember, csontos, hideg a szeme, nyugodt a beszéde, egyszerű neki minden, az élet, a találmány, a biztos győzelem, eddig a doberdói pokol és a halál. Ahonnan jött, ott nincs más cél, csak a legfőbb: a haza érdeke.

— A magyarok? A legjobb fajta. Azután jön a tiszta német. Áldott a mi fajtánk. Azt mondja a doberdói gyehegyen. Ha másképp nem lehet komám, hát meghalunk. Kár a családjáért, a gyerekéért, de hát itt halunk meg, mint sem elszaladjunk. Mogy mit csináltam? Terveztem, alkottam dolgoztam. Csináltam egy fürdőt a Doberdó mellett, egy patakából, amit bacillusoknak hittek. Ez volt az első fürdő. Száz ezer ember fürdött már benne, s mintájára megcsinálták a többi hadtestek is a magukét.

Egy kastélyban van, s hét szoba áll rendelkezésre. Vetkező, borotválkozó, fürdő, tus, nyugvó szobák s míg fürdik a katona, dezinficiálják a ruháját. József királyi herceg, aki megnézte, ezt mondta rá:

— Ez valóságos Hungária fürdő.

A királyi hercegről beszéli, hogy tett neki a Liebesgabe s ő rendelte el a

gyár építését. Imádják a királyi herceget. A legkitünőbb ember, a magyart szívből becsüli és szereti.

Lakos Róbert kapitánynak mert a pihenés a kötelessége. Sok iszonyt látott a Hiedegfényű szemem kétszer láttam az öröm villanylángját felgyulni: mikor a magyar katonákról beszélt s mikor a gránátjairól megállapította, hogy hasznosak a harcban. Ez az öröme. A többi? Ennek a kerek, egész lelkű embernek, a nagy magyar tervező és produktív gyvelőnek idegja minden, ami nem a hazát szolgálja s nem a magyart segíti. A fajtánk büszkesége, dicső és dicsősége, a magyar katonatiszt mintaképe.

A közegészségügyi bizottság ülése.

Nagyvárad város közegészségügyi szakbizottsága tegnap délután ülést tartott, amelyen egy régen vajudó kérdést tárgyaltak: a szegény lakosság részére városi szülész-nők alkalmazásának az ügyét.

A tanács felhívására a városi főorvos szabályrendeletet dolgozott ki városi szülész-női állások rendszeresítésére.

A szakbizottság ülésén dr. Grosz Menyhért elnöke alatt jelen voltak: dr. Mayer László v. főorvos, Stark Gyula, Kiss Dávid, dr. Berkovics René, Rendes Vilmos, dr. Barna Ármán, Kovács Kálmán állatorvos és Bige József jegyző.

Dr. Mayer László v. főorvos előterjesztette a városi szülész-nőkre vonatkozó szabályrendelet tervezetét. E szerint 3, esetleg a szükséghez képest több városi szülész-női állást rendszeresít a város, a szegény lakosság részére. Évi fizetésük 600—600 korona lesz, nyugdíjjogosultsággal egybekötve. A városi szülész-nőket a közegészségügyi törvény intézkedése alapján, a város törvényhatósága választja.

A szabályrendelet-tervezetet elfogadta a bizottság.

A fertőző betegségek júliusban.

Dr. Mayer László városi főorvos ezután jelentést tett a fertőző betegségek július havi állapotáról. E szerint a fertőző betegségek általában csökkentek, csupán a hasibagymáz száma emelkedett némileg, mint minden évben ilyenkor. Előfordult: kanyaró 8, roncsló toroklob 9, vörheny 21, hasibagymáz 12, hólyagos himlő a fél hónap alatt 3, ezek között kettő idegen. Július hónap második felében, 15 től 29 ig egyetlen esetben sem fordult elő a hólyagos himlő.

A jelentést tudomásul vették.

*

Ezután Kiss Dávid a közéletmezés körül tapasztalható mizériákat említette fel; és pedig a barna kenyér keserű, mert az őrlési rendelet lehetetlen százalékos őrlést ki a leggyengébb búzából is. Ennek a megváltóztatására talán tehetne valamit a közegészségügyi bizottság. — A másik panasz, hogy kevés a liszt s a közönség nem kaphat elég kenyeret. Végül az éjjeli kenyérsütés eltöltése miatt szombatól keddig nem lehet kenyeret kapni. Vagy vasárnap is engedjék meg a sütést, vagy szombaton két napra szükséges kenyeret süssenek.

Dr. Berkovics René: A vasárnapi sütés eltöltése tárgyában a katonaság már tárgyalásokat folytat.

Dr. Grosz Menyhért mindhárom dolgot fontosnak tartja s indítványozza, hogy a bizottság jegyzőkönyvében nyomatékosan hangsúlyozza azoknak a káros kihatását a közegészségügyre.

Végül elnök indítványára felkeresik a tanácsot, hogy a szegény városi betegek részére rendelő intézetet állítson fel.

Románia nem okozhat meglepetést.

Budapest, július 28. (Saját tudósítónktól.) Luganoból jelentik: Az olasz kabinet Rómában négy óras minisztertanácsot tartott. Sonnino kijelentette, hogy Románia magatartása az eseményektől függ. Valószínűtlen, hogy Románia azonnal közbelépjen.

Bukarestből jelentik: A felhivatalos Independence Roumain az entente-barát lapok ama hireire, hogy Románia megegyezett a négy szövetséggel és az entente oldalán beavatkozik a háborúba, következ-

ket írja:

— Határozott cáfolatok ellenére ismét felmerülnek a találgatások, melyek minden alapot nélkülöznek, a fantázia termékei, melyektől a közönségnek óvakodnia kell.

Bukarestből jelenik: Az entente követek lázasan dolgoznak Románia megnyerésén. A közvélemény izgatottan várja a kormány döntését.

Szófiából jelentik: A bolgár-román politikai helyzet mindjobban tisztázódik. A hadügyminiszterium hivatalos lapja, a Voenni Izvestia mai vezércikkében azt írja, hogy Románia már az európai háború kitörésekor megszegte azt a szövetséget, amely a központi hatalmakhoz fűzte. Éppen ez a körülmény keltette az entente-ban a reményt, hogy sikerül majd Romániát a maga oldalára vonni. A központi hatalmak ettől fogva Romániát illetőleg sohasem ringattak magukat illúziókban és felkészültek a védelemre Románia ellen. Romániát nyomban ártalmatlanná tennék, mielőtt ellenük belelőlna avatkozni a háborúba. A központi hatalmak készen állnak minden meglepetés ellen.

Berlinből jelentik nem érkezett ide annak a hírnak a megerősítése, hogy az oro-

szok lőszer és ágyuszállományokat engedték át a román határon, de lehetséges, hogy Oroszország bizalma Románia iránt az utóbbi időben megnövekedett és Oroszországban úgy vélik, hogy teljesen veszélytelen dolog most Romániának hadianyagot átengedni. Mindamellett a román külpolitika Pálfordulása még nem következett be. Az entente hívei ugyan igen erős sgitációt fejtenek ki az orosz offenzíva kezdete óta oly irányban, hogy Románia is vegyen részt az offenzívában, a Bratianu-kormány azonban egyelőre várakozó álláspontot foglal el. Mert Romániának egyelőre még elég lőszeres sín-

Az a 30 vagon lőszer, amelyet Románia állítólag egy hét alatt kapott meg Pétervárról (3 nappal hamarabb, mint a személyvonat közlekedik) vajmi kevés.

Védjük a magyar határt.

Budapest, július 28. (Saját tudósítónktól.) Lesicki tábornok hadserege a Tartarovaál vívott legutóbbi harcok óta még mindig aránylag nyugodt magatartást tanúsít. Azokat a különítményeket, amelyek a hármass-határ közelében, a Priszlop-nyereg és Zacie között szünet nélkül arra törekedtek, hogy átkeljenek a magyar határon, újból visszaszorítottuk. Saját csapataink az erdős és hegyes terepen átkeltek a Fekete-Ceremosz felső folyásán.

A hadiszállásról jelentik: Lesicki hadserege a tarovi harcok óta még mindig kikapott. Azokat a különítményeket, amelyek a hármass-határ közelében a Priszlop-nyereg és Zacie között átkelni igyekeztek a magyar határra, újból visszaszorítottuk. Socharow-

nak tegnapi hatalmas áttörési kísérlete megghiúsult. Leghevesebben támadtak az oroszok a Lesniovtól délre Brody irányában haladó országot ellen. Mindkét kísérletük, hogy Brodyt északról, illetve keletre elfoglalják, hiábavaló.

Öt olasz kikötőt bombáztunk.

— Események a tengeren. —

Július 27-én reggel tengeri repülőrajunk az otrantói, molai, bari, giovinazzói és molfestai pályaudvarokra, katonai tárgyakra és gyárakra igen sikeresen dobta nehéz, könnyű és gyújtó bombákat. Nevezetesen Bariban érték el pusztító találatokat a vasuti épületeken, gyárakon és a kormányzósági palotán és nagy tüzeket figyeltek meg.

Heves lövetésük és az ellenséges védő repülőgépekkel folytatott harc ellenére repülőrajaink sértetlenül tértek vissza. *Hajóhadparancsnokság.*

A román határzár megszűnése.

Budapest, július 28. (Saját tudósítónktól.) A szófiai „Kambana” jelel: A bolgár kormány a Románia felé elrendelt határzást feloldotta.

Megakadt a nyugati offenzíva.

Berlin, július 28. A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér.

Egy német járőr előretörésének eredménye Neuve Chapelle vidékén 30 fogoly (köztük 3 tiszt) és 2 géppuska volt.

A Sommétól északra a legnagyobb erősségig fokozott angol tüzelés után a délután folyamán erősebb támadások következtek amelyek Pozieres mellett és több ízben a Foureaux erdőnél és attól délkeletre állásaink előtt teljesen összeomlottak. Ezek a támadások Louguevalban és a Delville erdőben elkeseredett közel harcokra vezettek, de az ellenség ott sem dicsekedhetik sikerekkel.

A Sommétól délre kölcsönös tűzérési tevékenység után csak ellenséges kézi gránát csapatoknak előretöréseire került a sor. Soyecourt mellett visszavertük őket.

A Maastól keletre a franciák vállalkozásai a Thiaumont erdő ellen eredménytelenek maradtak.

A német fronton hiába támad az orosz.

Keleti hadszíntér.

Hindenburg tábornagy hadserege. A helyzet általában változatlan.

Lipót bejor herceg tábornagy hadserege. Az oroszok támadásait nagy erővel megújították. Tegnap délután óta 6 ízben hasztalanul indultak támadásra, 6-6 hadtesttel. Gorodiscetól keletre Skrobova-Vigoda arevonál ellen további támadások folyamatban vannak. A Liaskovicetól északra nyugatra levő Tara állásaink előtt 2 hadosztály támadó hullámai 5 ízben ösznítotték vissza. Az ellenség veszteségei igen súlyosak.

Linsingen tábornok hadserege. Ski-niuchytól keletre az oroszok támadásai egyelőre tért nyertek. Az ellentámadások folyamatban vannak. Pustomynál osztrák magyar csapatok rohammal verték vissza az oroszokat az előállásból.

Bothmer gróf tábornok hadserege. Különbözőbb esemény nem történt.

Az antant hadsereget veri a bolgár.

Balkáni hadszíntér.

Voenától északnyugatra és északra a bolgár állás előterében az ellenségre nézve veszteségteljes ütközetek folynak.

Óriási borzalmat keltő fáklyák

Budapest, július 27. (Saját tudósítónktól.) Genfből jelentik. A Pozieres melletti rendkívül heves harcok egyik szemtanúja beszéli, hogy a német lövedékek, mint óriási, borzalmat keltő fáklyák robbannak fel az angolok árkaiban.

A gyermekkorház működése.

Az igazgató-választmány ülése.

Nagyvárad emberbaráti és áldásos intézményei között a legelső helyen áll a Sztaroveszky alapítványi gyermekkorház, amely már 14 év óta megbecsülhetetlen szolgálatot tett városunk közegészségének s évenként ezer és ezer szenvedő gyermeket mentett meg a társadalomnak, a hazának.

Csendben, minden reklám nélkül végzi ez a kitünő intézmény szamaritanus munkáját s a közönség alig tud róla, hogy a Sztaroveszky utcai szürke házban minő nagy és nemes munkát végeznek napról napra.

Eznek a hatalmas s mindajánkat hála-lára kötelező munkának nemcsak vezetője, de valójában éltető lelke dr. Schiff Ernő igazgató-főorvos, aki európai hírű szaktudásával, egész idejét, buzgalmát szenteli önzetlenül az ügynek s aki évek óta küzd, hogy ez a páratlan intézet mielőbb nagy, a cél-nak megfelelő, modern új otthont nyerjen.

Hisszük, hogy a háboru után kellőleg méltányolja Nagyvárad városa a kiváló férfi önzetlen törekvését és segít nagy eszméit megvalósítani.

A Sztaroveszky gyermekkorház igazgató választmánya tegnap délután ülést tartott a városházán, Rimler Károly polgármester elnöklete alatt, amelyen jelen voltak: dr. Schiff Ernő igazgató-főorvos, dr. Mayer László v. főorvos, dr. Thury László, Stark Gyula, dr. Medvigy Gábor, Szücs Géza és Pásztor Bertalan jegyző.

Az ülés megnyitása után dr. Schiff Ernő igazgató főorvos felolvasta a gyermekkorház 1915. évről szóló jelentését, amely ékesen szóló adatokkal világítja meg azt a hatalmas és áldásos munkát, amelyet a szenvedő gyermekek érdekében az intézet kifejtett.

A jelentést, amelyet alább részletesen ismertetünk, a bizottság éljenzéssel vette tudomásul.

Rimler Károly elnök rámutatott a jelentés adataira, amelyek elének tárják, hogy mily nagy és hatalmas munkát végzett az intézet igazgató főorvosa majdnem egyedül. Legkevesebb amit tehetünk, hogy jegyzőkönyvi köszönetet szavaz a bizottság. Ez csekély, de az lesz az igazi jutalma, ha a kibővítés, illetve újjáépítés és minden szükséges eszköz rendelkezésre bocsátásával teljesítjük az ő forró vágyát. Újból fogadják, hogy ha a felhők eloszlanak, legelőbb az új gyermekkorházat létesítjük. Ez lesz az amivel az ő működését elismerjük. A szép jelentést kinyomatják, s minél szélesebb körben szétküldik.

A polgármester szavait éljenzéssel kísérték.

Ezután elfogadták a gyermekkorház 1915. évi zárszámadását, amelyből kitűnik, hogy az intézet, a város hozzájárulása nélkül tartotta fenn magát.

Az 1916. évi költségvetést szintén elfogadta az igazgatóválasztmány.

Végül kegyeltes szavakban emlékezett meg a polgármester özv. Tulus Józsefné haláláról, aki lehetővé tette, hogy a gyermek-

korház 14 évvel előbb kezdhetette meg áldásos működését.

Ugyancsak a kegyelet és hálás elismerés szavaival adózott a polgármester az év közben elhalt ápoló irgalmas nővéréről, aki egyik beteg gyermektől elkapott tifuszban szenvedett mátyr-halált. Ennek emlékét szintén jegyzőkönyvbe iktatják s a választmány mély fájdalomról az elnök értesíti a rendet.

A kórház működéséről szóló jelentésből közöljük a következőket:

A gyermekkorház ingyenes rendelkezésén az 1915. év folyamán megjelent beteg gyermekek száma ismét tetemes emelkedést mutat az előző évhez képest, amennyiben az előző évi 3945 bejártó beteggel szemben ezek száma 4757-re emelkedett és természetesen jóval többre a betegrendelések száma. De a valóságban eme szám is csak a beírt beteget jelzi, a melynél tényleg több beteg részesült orvosi tanácsban, azonban egy igen jelentékeny számú olyan eset, mely kisebb jelentőségű betegséggel jelentkezett, s a tulajdonzó teendői miatt — melyet egymagának kellett elvégezni — nem is lett a naplóba bevezetve. Nemre nézve: 2559 fiú és 2198 leány. Korra nézve: egy éven aluli 1815; 1—3 évig terjedő kora 1601; 3—7 évig terjedő kora 851 és 7 éven felüli 490. Az egy éven aluli csecsemők tehát az egész bejártó betegforgalom 38 százalékát, a három éven aluliak összesen az egész forgalom 72 százalékát teszik ki.

A fekvő betegek száma az 1915. év folyamán összesen 475 volt, 41-el kevesebb mint az előző évben.

A fekvő betegek közül az előző évről maradt 50, ellenben 425 az 1915. év folyamán lett felvéve. Nemre nézve volt 248 fiú és 227 leány. Korra nézve: egy éven aluli 26; 1—3 évig terjedő kora 148; 3—7 évig terjedő kora 160 és 1 éven felüli 141. Helybeli illetőségű volt 345, 72,6 százalék, (1914-ben 362, 1913-ban 352) Vidéki 130, 27,4 százalék, (1914-ben 154; 1913-ban 230) Belgyógyászati eset volt 335, sebészeti 121, szembeteg 18 és fülbeteg 1. (1914-ben belgyógyászati 281, sebészeti 183, szembeteg 40, fül-, orr és gégebeteg 12) Az ápolási napok összes száma 17950, 589-el több, mint az előző évben. Átlagos napi beteglétszám 49, átlagos ápolási időtartam 377 nap.

A mostani magasabb ápolási időtartam onnan van, hogy a szülők egy része a nyomzó anyagi viszonyok miatt igyekezett a már üdülő gyermeket minél tovább a kórházban felejtetni, de a magasabb ápolási időtartam részben onnan is ered, hogy az elmúlt évben szokatlan nagy számban lettek nálunk typhusbetegek ápolva — összesen t. i. 74, — ami maga is jelentékenyen növelte az átlagos ápolási időtartamot.

A gyógykezelés eredményét tekintve, a 475 fekvő beteg közül elbocsátottunk 382 gyermeket, a kórházban visszamaradt 52 és elhalt 41. Gyógyultan hagyta el a kórházat 305, 72 százalék; javultán 56, 13,2 százalék; javulatlan állapotban 21, 4,9 százalék, elhalt 41, 9,7 százalék.

A valamivel magasabb halálozási arányszám is a háborus viszonyokban leli magyarázatát, sok anya t. i. akkor is bennhagyta ápolásra gyermekét, ha annak gyógyulását eleve kizárták véleményezhették, mert maguknak kellően gondoskodni fenntartásukról, gyermekeiket otthon nem gondozhatták, sőt volt olyan is, aki haldokló állapotban levő

gyermekét is felvétetni kérte, hogy a temetési költségek ne terheljék.

A halált okozó betegségek a következők voltak: 7 esetben általános gümőkór, 7 esetben hurutos tüdőlob, 3 esetben rostonyás tüdőlob, 6 esetben bélhurut, 2—2 esetben hörggyulladás, agyhártyalob, bázisringelzáródás (lúgmérgezés következtéb) gennyes mellhártyalob és égési sebés. Egy egy esetben gennyvérűség, dermegőros, lágyéksérv műtete, angolkór, hasihagymáz, heveny szivbelhártyalob és gümőkóos agyhártyalob.

A sebészi műtétek számát nem jegyeztem. A kisebb műtéteket ugy a fekvő, mint a bejártó anyagon elég nagy számban magam végeztem; néhány nagyobb műtétet az intézet sebész főorvosának itthoni tartózkodása alatt vele együtt. Ép így magamra voltam utalva a szem és fülbetegkeg kezelése dolgában, ezek közül is csak a műtétet igénylő esetek lettek a közkórház szemészeti osztályára utalva.

Ime, a gyermekkorház mult évi működése rövid vonásokban, a mi magát az orvosi működést illeti. De nem csekély értékű — különösen a jelen nehéz viszonyok közepette — az a jótékonyági ténykedés sem, mely abban nyilvánul, hogy az ingyenes rendelkezés megjelendő nagy számú szegény beteg gyermekeket ingyen gyógyszerrel vagyunk képesek ellátni. Ingyen gyógyszer alapunk állaga a mult év végén 7484 korona 40 fillér volt. Eme ájap önkényes adományokból ez évben is tetemesen növekedett.

Gyermekkorház alapunk az 1915. év folyamán adományokból nem gyarapodott ugyan, de kötelességemnek tartom már most felmiliteni, hogy ez évben a mi kórházunkat annyi ötéteményben részesítő Wertheimstein család részéről ismét gyarapodott alapunk egy ágyalapítvány, tehát 2000 korona összegével, a mennyiben Wertheimstein Aranka és Szolta urnök a harc-teren oly ifjau elhalt unokájesesük Strasser Alfréd István emlékére egy ágyalapítványt létesítettek és ezzel újabb jelét adták annak az igazán nemes szivre valló, meleg érdeklődésnek, a melyel a mi szerény intézetünk iránt mindenkor viseltettek. Fogadják a nemes szivü urnök ugy ezen, mint sok más-nemü természetbeni adományaikért, a melyel bennünket az év folyamán elhalmoznak e helyen is az én legőszintébb köszönetem és mélységes hálám kifejezését.

A karácsony ünnepe alkalmából sem feledkeztek meg róluak a mi szűkebb körü jótévdink.

Tekintetes Igazgató Választmány! A vázoltakban bemutattam az éremnek egyik, még pedig tetszetősebb oldalát, a mely a külvilágnak szól. De sajnos van az éremnek egy másik kevésbé tetszetős oldala is, melyben a mi belső bajaink tükröződnek vissza. Ezek a belső bajok részben a világháboru okozta nehézségekből erednek, de részben a szűkös helyi viszonyokból, melyek közepette működésüket kifejtteni kénytelenek vagyunk.

Nem akarok sem a magam, sem az ápoló nővérek nevében zugoldással élni, hiszen jól tudjuk, hogy a mai nehéz viszonyok közepette mindenkinek erejének teljes megfeszítésével kell a munkában helyt állania, amde kénytelen vagyok kijelenteni, hogy teljesítő képességünk már rég elérte maximális határát, s ha a mai nehéz viszonyok soká tartanak — a mitől a Mindenható óvjon, ugy nem tudom, hogy nem e roska-dunk össze mindaján a teher alatt. Én magam két év óta egyedül küzdök a reám tornyosuló munkahalmazattal, orvosi személyzetem nincs, segédorvosom ugyan a mult év októberében végre jelentkezett szolgálatra, de folytonos betegeskedése miatt csak folytonos és legtöbbször hetekre terjedő megszakításokkal van némi segítségemre. Ápoló nővéreim száma szintén fogyatékos. Egyik legjobb, kiválóan intelligens ápoló nővérünket mult év őszén heveny

megbetegedés ragadta el tőlünk, egy másik, a ki kezdettől fogva áll intézetünk szolgálatában és a ki kiváló képességeinél fogva igazán pótolhatatlan reánk nézve, a túlszított munka következtében közel áll az összerokkadáshoz, a mennyiben régebbi keltü szívaja miatt most már betek óta a legnagyobb kíméletet igényli. Pótlást a rendház nem tud nyújtani, mert a rendi tagok egy része a harctereken van elfoglalva. Cselekedésünk sem megfelelő, mert a munkás kéz hiánya régi kipróbált cselekedésünket is elvonta tőlünk. Így küzdünk megfogynak a zott számmal és erővel, hogy a rendesnél is nagyobb munkakört becsületesen betölthessük. S eme a viszonyok szülte mizériákhoz társulnak a szűkös helyi viszonyokból eredő nehézségek.

A mi régi kórházi épületünk, eredendő fogyatékoságaival még hatványozottabban növeli a nehézségeket és tokozza a munkát. A mai beteglétszám mellett már nemcsak a hygienicus viszonyok megfelelő karban tartása igényel fokozottabb munkát, de felülre idegrendszerünket az infekciók behurcolása és azok elharapódzása fölötti folytonos aggodásunk, mert a kórház mai szűkös helyi viszonyai mellett nem vagyunk képesek gümőkóros vagy hagymázás és másnemű elkülönítést igénylő betegeket külön csoportosítani. Ha aztán véletlenül behurcolnak egy dyphtériás, kanyarós, vagy amint az elmúlt évben egyszer megtörtént, egy hólyagos himlős beteget, akkor napokra terjedő izgalomban élünk, hogy a baj terjedésének útját szegjük s napokra terjedőleg szenved zavart új betegek felvétele, a régiiek kibocsátása, nehogy a fertőzés elhurocoltassék. Hogy ez eddig sikerült, csak ama rendkívüli erőfeszítésnek köszönhető, mellyel ugy magam, mint ápoló személyzetem egész időnként a kórház ügyeinek szenteltük. Ezekben az állapotokban azonban, amint a viszonyok engedni fogják, sürgősen segíteni kell s az új gyermekkórház felépítésének kérdését meg kell oldani, mert különben az egész intézmény csődöt fog mondani. Idáig pedig nem szabad jutni a dolognak, mert ez az intézmény szűkös keretei dacára is mérhetetlen szolgálatot tett a város egészségügyének. Tizenhárom év alatt 38216 bejáró és 5084 fekvő, összesen tehát több mint 43000 beteg gyermeket részesített az intézet szakszerű orvosi tanácsban és kezelésben; ezekhez a számokhoz nem kell kommentár, mert önmagukban is eléggé jellemzik, minő hézagokat töltött be a mi nagyon szerény intézetünk a város egészségügyében. S ha ehhez még tekintetbe vesszük, hogy intézetünk mindent saját erejéből, a város háztartásának mindennemű anyagi megterhelése nélkül teljesítette, ugy még jobban megérdemli, hogy kellő színvonalra való emelése az illetékes tényezőknek állandó gondoskodását képezze. Nem kétlem, hogy az az állandó érdeklődés és jóindulat, melyben intézetünk a város vezető tényezői részéről mindenkör részesült, változatlanul fog érvényesülni abban a pillanatban, a mint a viszonyok engedni fogják. Adja a Mindenható, hogy eme régóta és nehezen várt pillanat elérkezte felett mihamarabb teljes szívvel örvendhesünk.

Ezután gazdag statisztika zárja be az érdekes jelentést.

* Az Osztályorsjegyek új fő-elárúsítója. A m. kir. szab. Osztályorsjegyjáték igazgatósága a tegnapi napon az „Ujvárosi takarékpénztár részvénytársaságot” főelárúsítónak nevezte ki és a most következő XXXVII-ik sorsjátéktól kezdve a sorsjegyek nagybani és kicsinybani elárúsításával megbízta. Mivel ezen sorsjegyek után állandóan nagy érdeklődés mutatkozik az „Ujvárosi takarékpénztár” (Nagyvárad, Szent László-tér 5. Telefon: 994) ugy a város, mint a megye területéről előjegyzéseket a sorsjegyek vételére — míg készlete tart — már most elfogad.

A közönség buzaszükségletének beszerzése

Deputáció a főispánnál és polgármesternél.

A kereskedelmiügyi miniszternek a városhoz érkezett leirata, amelyben nem engedni meg Nagyvárad lakosságának, hogy buza szükségletét házilag szerezzék be, mint irtuk, a városi élelmezési ügyosztály felügyelő-bizottságában is élénk megütközést keltett.

A bizottság tagjai tegnap deputációban jártak a főispánnál és a polgármesternél, hogy támogatásukkal és befolyásukkal hassanak oda, hogy a miniszter változtassa meg a város közönségére sérelmes és káros álláspontját.

A küldöttségben, Székely Sándor káptalani főszámvivő vezetése alatt dr. Popper Ákos, dr. Kocsán János, Schwarz Izidor, Kelen Béla és Fényes Manó biz. tagok vettek részt.

Elsősorban Rimler Károly polgármestert keresték fel. Előadták, hogy mily sérelmes a közönségre a miniszter merav elhatározása, amely egyszerűen lehetetlenné teszi, hogy bármely nagyvárad lakos magáé szerezhessen be buzaszükségletét. Támogatását kérték a polgármestertől, s hogy járjon közbe a sérelem megváltoztatásához.

Rimler Károly polgármester osztja az előadottakat. Igéri, hogy mindent meg tesz a sérelem reperálására. Sokszor jár városi ügyekben a kormányhoz s ebben az ügyben is el fog járni, hogy sikerül e, azt persze nem tudhatja, de rajta nem mulik a kérdés kedvező megoldása.

A polgármestertől dr. Cziffra Kálmán főispánhoz ment a deputáció.

A főispán szívélyesen fogadta a küldöttséget.

Székely Sándor itt is előadta, hogy mily hátrányos helyzetbe jut a város polgársága a miniszter intézkedése által, mert az lehetetlenné teszi a saját szükségletének beszerzését. Vácolta, hogy káros az intézkedés magára a városra is, mert 15000 ember ellátása is a város nyakába szakad, s a város képtelen lesz 70000 ember kenyér és lisztzükségletéről gondoskodni, ami a városi pénztárt is érzékenyen támadná meg. Legalább Biharmegyében engedjék meg a lakosságnak a buza beszerzése. Az állatok eltartásáról pedig árpa beszerzésével gondoskodhassék ugy a város, mint a lakosság. Kérte a főispánt, hogy befolyásával hasson oda, hogy a miniszter változtassa meg sérelmes határozatát.

Dr. Cziffra Kálmán főispán válaszában kifejtette, hogy a kérdést alaposan ismeri s a polgármesterrel és főjegyzővel hivatalba lépése első napján hosszabb tárgyalást folytatott az ügyben és megígérte, hogy minden tőle telhetőt elkövet a lakosság érdekében. Nagyvárad kivételes helyzetben van, mert területén egyáltalán nincs buzatermelés. Ilyen helyzetben nincs egyetlen város sem, mert pl. Debrecen, Szeged stb. nagy buzatermelő helyek, ahonnan még kivitel is van. Legalább annyit engedjen meg a miniszter, hogy a város és a lakosság egyes

nagytermelőtől, pl. a káptalantól s hasonló uradalomtól egy tömegben szerezhessen be buzaszükségletét s ne legyen kénytelen a Haditerményrészvénytársaságtól várni a terményt s esetleg forgalmi akadály miatt ne jusson veszedelmes helyzetbe. Ismeri azt a nagy és nehéz munkát, amelyet a városi élelmezési ügyosztály kifejtett eddig is s amelynek lehet köszönni, hogy liszthiány itt nem volt, mint, sajnos, más városban előfordult.

Teljes készsággel igéri, hogy mindent megtesz, ami tőle telik. A főjegyző szerint a város felirattal fordul a miniszterhez, amikor ez felmegy, ő is interveniálni fog s személyesen is közbejár és mindent elkövet a siker érdekében. Ha azonban nem lehetne kieszközölni, hogy legalább a megyében vásárolhassa meg a város polgársága a szükséges buzát, hasson oda a miniszter, hogy szükségletét a város nagyban és előre a kellő időben megkapja a Haditermény r. t.-től, még pedig nem liszben, hanem gabonában, mert ez felül meg a város érdekeinek. Ujból biztosította a küldöttséget, hogy mindent megtesz a jogos kérelem teljesítése érdekében.

A választ a küldöttség megnyugodva, köszönettel vette tudomásul.

A házi kezelés és az Apolló.

Nagyvárad város tanácsa tegnap elfogadta a Magyar Általános Hitelbanknak azon ajánlatát, hogy a Bazar bérházat 65.000 koronáért bérbaveszi s ezt az ajánlatot be-terjeszti a közgyűléshez. A Hitelbank a mellette levő két üzlethelyiséget, a Savolyt és a borbélyüzletet mai helyiségeihez csatolja. Megengedi, hogy egy évi felmondás után a város bármikor a házi kezelésre térhet át, de ez esetben a Hitelbank helyiségei a most megállapított bérleti összegben mennek át városi kezelésbe.

E kérdéssel összeköttetésben a házi kezelésről rosuló megjegyzések hangzottak el. Hogy nem jövedelmeg a Csesztivő Duda palota, mert protekciós és nemfizető lakók vannak, más felül azt hangoztatják, hogy az Apolló bérház bérleti ügye nem épen biztató a házi kezelés behozatalára, mert nem jövedelmező s ott is a protekció dul.

Disztigváljunk, — mondja a latin. Az Apolló-bérházat ifjabb Rimandóczy Kálmán tervezte saját izlése szerint luxuslakásokra, mert a bérbevételt is tervezte. A bérbeadás 1913-ban történt, a nagy európai tökéveltség kezdetekor, amikor a pénz kezdett kivonulni a vállalkozásokból. Az árverésen tehát nem a legjobb elemek vettek részt s igen rossz eredményt ért el az előző intézőség. Protekció nem érvényesült, de olcsó lakásokhoz jutottak véletlenül olyanok, akiknek fizetőképessége nem prima. Egy bérlet igen hosszú időre köttetett s egyik-másik lakás bérlete sok szóbeszédre adott okot. A kávéháznál ragaszkodott a város a 20.000 koronás bérlethez és Stepper ajánlatát mellőzte, ami-

nek most kedvezőtlen eredménye jelentkezik.

Ez a mult rendszer hibája. Menti ezt az a körülmény, hogy az eredeti számítások irreálisak voltak, s a befektetett tőke amortizációs kamatait nem is hozhatja be az Apolló a jelenlegi bérösszegek mellett. Ezen tehát változtatni kell, ez a házikelés megjavítása, nem elvetni a házi kezelés rendszerét.

A javítás pedig abban áll, hogy fel kell emelni a lakbéréket, amelyek most olcsók, mert abból az időből valók, mikor a házak ára esett s ezzel együtt s lakbér is. Akárhogy védekeznek tehát már jóelőre az olcsó városi lakásokban megtelepedettek, ezt a vaskényszerűséget nem tudják elbasztatni.

A városnak jövedelmezővé kell tenni bérleteit s amit a magánvállalkozás megtesz és meg fog tenni, hogy hasznot produkáljon, azt a város sem dobhatja el magától. A házikelés nemcsak akkor jó, mikor olcsó lakást ad, jó az akkor igazán, mikor bért emel emel a köz érdekében.

Búcsúzik Bihari.

Nagykátá. Ripéknél. Zsemlye. A csetneki istállóban Éhségek. Kassa. Temesvár. Vízit Csetneken. Buceu Nagyváradról.

— Nagykátá, egy perc!

Tizenhárom évvel ezelőtt egy kolozsvári fiú szállott ki az erdélyi vonatból. Egy kereskedelmista, aki keresztül énekelte magát az osztályokon, azután elment hazulról, Kolozsvárról, színésznek, mert apja nem engedte, hanem elküldte szolid kenyérkereső pályára, a vasúthoz. Bihari Sándor tehát követte a talentum parancsoló szavát s elment Ripacsékhoz, Nagykátára. Egy kis vándorszínész társulathoz.

Nemsokára a Dunán túl találjuk a fiatal baritont, majd Ujvidéken koplal naponta négy zsemle mellett. Utrakerekedik, vándortársa az éhségtől összeesik, ő viszi tovább. Egy vasuti ór ad nekik kukorica kenyeret, s bevetődnek a csetneki Chotek kastélyba. Ott az istállószinben töltik az éjszakát s vándorolnak tovább, Erdélybe. Két év alatt kilenc társulat, ezer nyomoruság, baj és viszontagság, kóbor évek ragyogó színes emlékei s a fiatal ember Kolozsvárt terem, ahol most már komolyan tanul Farkas Ödöntől, a híres magyar mestertől, zenét és énektudást. Semmi sziniiskola, minden ideje a komoly tanulás s aztán Kassán fellép. Sikere nagy. Igazgatója segíti. Innen Temesvárra megy, egyszer Ujvidékre, ahol ünneplik.

Most visszaadja Chotek grófnőnek a vizitet. Automobilon megy az ünnepezt művész a grófnőhöz, s bemutatkozik: ő hált, mint Vagabundus Csetneken az Istállóban. Majd Budán szerepel s az Operához hívják. Még gyakorlat kell s azért jön Nagyváradra.

Itt ki volt a közönségnek Bihari Sándor, a teltházak, a tapsok, az ujságok eléggé elmondották eddig. Mindig helytállt, sosem szeszélyeskedett, elegáns szép alakját látni kellemes, gyönyörű énekét hallani élvezet volt. Hangjában erő és érzés simult össze, megbódította vele a méltó közönséget.

Ez a két és fél oktávós hang mond ma bucsut Nagyváradnak.

„Scheiden, scheiden, es tut weh“, szól az együgyű nóta, de hát akármilyen fájt eszénél, Bihari elmegy. A szinpad királyai közül való ő, uralta a szinpad ezt a kedves, nagy művészt, aki most megyen sorsa elé, Budára, Budára, s onnan talán a m. kir. Operába. Változatos, szeszélyesen indult élet után megtalálta célját s elegendő akaraterővel is rendelkezik, hogy művészi feladatát megoldhassa. Tizenhárom év után meg is teszi ezt.

Nagyváradon emléke nem lesz futóhab az idők folyamának felszínén. Tudását, szíve érzéseit, nagy művészi fölhevüléseit, hangulatai szárnyalását közölte zengő baritonján az őt megértő s neki tapsal adó közönséggel.

Hogy elmegy jobb életfeltételek közé, örömmel halljuk s ha jön majd vendégszereplésre, szívesen látjuk. A sokféle szenvedélyért, ami hangján keresztül hozzáuk jutott a szinpadról, egyet adhatunk mi is: művészetének őszinte elismerését.

..HIREK..

* **Katonai kitüntetések.** A hivatalos lap közli, hogy a király traischainai Rainer Rezső 101. gyalogezredbeli főhadnagyot és karlstréni Demelt József 101. gyalogezredbeli tart. főhadnagyot a katonai érdemkereszt hadiékítményes III. osztályával tüntette ki.

* **Kismarja a hadiárvakért.** Kismarja község képviselőtestülete 23 án közgyűlést tartott, a melyen többek között a hadiárvak ügyével is foglalkoztak. A képviselőtestület ennek kapcsán kimondta, hogy a hadiárvak segélyalapja javára 100 koronát utalnak ki a község pénztárából. A községi képviselőtestület tovább ment a hadiárvak érdekében, kimondta ugyanis a közgyűlés, hogy az összes kismarjai illetőségű és lakos hadiárvakat a község terhére biztosítja. E határozat ez idő szerint egyedül áll az egész vármegyében. Vannak községek ugyan, a melyek egy-két hadiárvat biztosítottak, azonban olyan község, mely minden hadiárvaját biztosította volna, Kismarján kívül több nincs. E követésre méltó határozat meghozatalában a községi jegyzőnek, Fodor Gyulának van elsősorban nagy érdeme. Ő javasolta ugyanis a képviselőtestületnek, hogy kivétel nélkül minden egyes hadiárvat biztosítson.

* **A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank megnyitása.** A P. M. K. B. nagyváradai fiókja július 31-én nyílik meg. A bank fiókigazgatói lesznek: Hargitai Bertalan és Szőke Sándor.

* **Rutter Emil temetése.** Az oly tragikus véget ért Rutter Emil budapesti posta- és táviratigazgató temetése tegnap ment végbe nagy részvét mellett Debreczenben. A postaigazgatónak Nagyváradon még igen sok tisztelője van, akik a tragikus hírvétele után átutaztak Debreczenbe és személyes jelenlétükkel fejezték ki részvétüket az elhunyttal szemben. A temetésen a nagyváradai postaigazgatóság is képviseltette magát. Az igazgatóság képviselőjében Nieder-

mann Antal és Zsdánszky László postatanácsosok jelentek meg a temetésen.

* **Osszeirják a német hadkötelességeket.** A belügyminiszter tegnap körrendeletet intézett minden vármegye törvényhatóságához, a német hadkötelességek összeírása tárgyában. A rendelet értelmében a törvényhatóság területén tartózkodó minden német alattvalót, aki még hadköteles sorban van össze kell írni. Az összeirt hadkötelességek tartoznak sor alá állani és alkalmasságuk esetén ezredeikhez bevonulni.

* **Esküvő.** Dr. Doszpoly Dező városi tb. aljegyző, a városi tisztikar rokonszenves, kiváló tagja ma, szombaton, július 29 én délelőtt fél 12 órakor tartja esküvőjét bájos arájával: Karácson Ellával, Karácson József segédtanfelügyelő leányával a Telek-utcai ref. templomban.

* **Tizórai.** Cziffra Kálmán dr. főispán a városház valamennyi tisztviselőjét meglátogatta. Egyik helyen be akart menni a szobába. A szolgál, aki nem ismerte, eléje áll.

— Nem lehet. Tessék várni.

— Hogyan? Nem lehet bemenni?

— Nem, kérem szépen. A tekintetes ur tizórázik s ilyenkor nem lehet bemenni.

A főispán nevetett s elment. Félóra múlva visszatért.

— Most már lehet?

— Igenis, tessék.

S bebocsátotta a főispánt.

* **Álhir Ullmann Sándorról.** Napok óta az a hír kering a városban Ullmann Sándor hitközségi elnökéről, hogy Svájcban ment. Egyesek szerint már utban van Amerikába vagy Japánba. Ullmann Sándor, mint értesülünk, Budapesten beteg leánya ágya mellett van állandóan, s onnan, mint ügyvédje, Lánci József dr. jelenti, még foghíjjal sem lehetne eltávolítani. Szökéséről szóló hír tehát üres szébeszéd.

* **A szélhámos álfőhadnagyt elfogták.** Megirtuk, hogy országszerető egy ravasz szélhámos fiatalember katonatisztiformisban csalja a világot. Barabás Sándor brassói pénzügyőr az illető, akinek sikerült veszedelmes tervével a főországot bejárni, mignem Szegeden letűlésték. Brassóból egyenesen Kolozsvárra vette az útját ott mint dr. Zathureczky Álmos vadászfőhadnagy svindlizett. Mikor már égett lába alatt a talaj, megugrott. Legközelebbi stációja Nagyvárad volt, ahol már dr. Kis Árpád honvédőhadnagy lett belőle. A Fekete Sas portása, olvasván a kolozsvári esetről, gyanút fogott, azonban a szélhámos kisebb sikerült manipulációja után innen is megugrott. Hogy hova, nem bizonyos. Kedden azonban már Kecskeméten ütötte fel a fejét, mint dr. Szatmári főhadnagy, kis és nagy ezüst éremmel toppant be a Vörös Kereszt kórházába. Összebarátkozott a tisztekkel, éjjel pedig meglopta őket. Egy kadét éppen felébredt, mikor az éjjeli szekrényében kecskészt a „főhadnagy ur“, azonban kimentette magát azzal, hogy fogkefét keres. Reggel aztán innen is kerekelt oldott. Megállapították, hogy Szegedre utazott egy vöröshaju nő társaságában. Csakugyan Szegeden mint Bárdos Sándor honvédőhadnagy szállott meg, de itt a kapott személyleírás alatt hamarosan felismerték és letartóztatták. A szegedi rendőrség táviratilag értesítette a veszedelmes szélhámos elfogatásáról a nagyváradai rendőrséget.

* A Nagyváradi és Bihar megyei Patronázs-Egyesület Biharvármegye székházának nagytermében ma, július hó 29-én, délután fél 6 órakor évi rendes közgyűlését tartja. A közgyűlés tárgysorozata: 1. Jelentés az egyesületnek az 1915. év I. felében kifejtett működéséről. 2. A számvizsgáló bizottság jelentése a zárószámadról. 3. Az egyesületi alapszabályok jóváhagyott módosításainak kihirdetése. 4. A választmány és tisztviselők megbízása. 5. A választmányhoz július 27-ig bejelentett indítványok tárgyalása. 6. Verner Kálmán ügyvezető alelnök előadása a hadiárvek jövőjének biztosításáról.

* Az iparosok hadiárveinek. A rendőrkapitányi hivatalban tegnap bontatták fel a jótékonycélra szolgáló gyűjtő perselyt. 100 koronányi pénzt találtak benne, amelyet Gerő Ármán főkapitány az iparos hadiárvek részére juttatott el.

* Köröz a rendőrség egy házasságszédelgőt. A hónap eleje táján veszedelmes szélhámós működött Nagyváradon. Több leányos családnál megjelent egy intelligens kinézésű fiatalember, katonai uniformisban szakaszvezető rang jelzéssel és kezdett erősen udvarolni, úgy hogy rövidesen már vőlegény urnak szólították. A „vőlegényuram” azonban nem volt szégyelős ember, hanem koreken kijelentette, ha nincs pénz, illetve előleg a hozományból, hát akkor nem nősül. Ilyen módon sikerült egy kis pénzt minden családapától kisorsfolni. Horváth Kálmánnak nevezte magát és hogy milyen jó párti lesz belőle, annak a bizonyítására egy szerződést mutatott fel (természetesen hamisat), amely szerint a püspökségi uradalom főkertészének fogadták fel. Volt rajta pecsét is, amelyet egy „20 filléres” felhasználással titított rá. Misor aztán a pénz a kezében volt szépen tovább állott. A legtöbb becsapott családapá hallgatott, de akadt olyan is, aki feljelentette a rendőrségen. A nyomozás megállapította, hogy Greibel Kálmánnak hívják a szélhámóst, kertészsegéd, de jelenleg körülbelül katonaszökevény. Nagyváradon azonban már feltalálható nem volt, mikor neszét vette nyomozásának, megugrott a városból. Lehet, hogy most már más városban manipulál más név alatt. Gyulán például Biró Péter néven szélhámószkodott. Utoljára a Félix fürdőből ugrott meg, ahol mint kertészsegéd volt alkalmazva. A rendőrség most országosan körözi a szélhámós fiatal embert.

* Gyönyörű rózsás arc a nő legszébb díszje. Az első ránc a szép asszony első igazi bánata. Adjunk tehát neki módot, hogy eltüntethesse. Elég ha a megbecsülhetetlen Y-PO krém és szappant használja, melytől a bőr visszanyeri ruganyosságát eltünteti a ráncokat, szeplőket, mitesereket, májfoltokat, pattanásokat és bőr vörösséget. Ára 2 K. Kapható: Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B. Rimanóczy-palota.

A legjobb **molyirtó** szerek u. m. **mirt** Bagaria-Papir, Molygyökér, Tabaco, Moff, Tarmalit, Camfor, terpetin, Zacherlin, stb. már kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B.

* Házvezetőnőnek ajánljuk intelligens fiatal nő, ki a háztartás minden ágában és főzésben teljesen jártas. Cim meg tudható a kiadóhivatalban.

* Polcskairtó MOKIN biztos szer. Ára 1 korona 80 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

Forolin a legjobb és legbiztosabb toilette-szer kéz-, láb- és hónalj-izzadás ellen. Hűsít! Szagtalanít. Ára 1-20. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B.

SZÍNHÁZ.

A mai szinlap:

Délután 3 és fél órakor, fél helyárrakkal:

Mágnás Miska.

Operett 3 felvonásban.

Személyek:

Korláth Kázmér gróf	Leővey Leó
Korláth Lotti grófnő	Bánházi Teréz
Rolla grófnő, leányuk	Komáromi Gizi
Gida gróf, fiuk	Perényi Kálmán
Tercesényi Tiksi gróf	Molnár Rezső
Marica grófnő	Somogyi Rózi
Baracs Iván	Bihari Sándor
Szele, Korláth gróf titkárja	Dózsa István
Marsa, mosogatóleány	Sz. Zsigmond A.
Miska, istállófiú	Tompa Béla

Este 8 és fél órakor, rendes helyárrakkal:

Lengyel vér.

Operett 3 felvonásban.

Személyek:

Pan Jan Zarembo nagybirtokos	Sik Rezső
Heléna, leánya	Sz. Zsigmond A.
Barenszky Boleszláv gróf	Bihari Sándor
Popiel Bronlo, a barátja	Tompa Béla
Kvavinszka Vanda, táncosnő	Komáromi Gizi
Pavlovna Jadviga, az anyja	T. Pogány Janka
Mirszky	Leővey Leo
Gorszky	Perényi Kálmán

Heti műsor:

Vasárnap este: Aranyvirág. (Komáromy Gizi bucsuja.)

Komáromi Gizi bucsuja. Komáromi Gizi, a színtársulat koloratur primadonnája szintén a társulatnak ama tagjai között van, akik ezzel az idénnyel megválnak a társulattal. Komáromi Gizi s hét vasárnapján tartja bucsuját és ez alkalommal a régebbi idők egy közkedvő operettjében, az Aranyvirág címszerepében lép fel.

A Mágnás Miska — paródiája. A világ egyik legtermészetesebb dolga, hogy az olyan ragyogó slágereknek, mint amilyen a Mágnás Miska, el kell szenvednie a lefordítástól a paródiáig mindent, ami a kiváltságos sikerrel jár. Az első Mágnás Miska paródia Nagyváradon készült és a színtársulat segédzenekéretének hétfői jutalmjátéka alkalmából kerül színre, a következő szereposztással: Marsa — Farkas Pál, Rolla grófnő — Perényi Kálmán, Miska — Dózsa István és — Baracs Vank István.

APOLLÓ mozgó- színház	Szombat Csereházaság vigjáték 3 felv.
	Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünneppon 3 órakor és hétköznapokon fél 7-kor.

URÁNIA mozgó- színház	Szombat, vasárnap Egy asszony szenvedése dráma 3 felv.
	Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünneppon 3 órakor és hétköznapokon fél 7-kor.

VIGADÓ mozgó- színház	Szombat, vasárnap Ne játsz a tüzzel Nordisk vigjáték 3 felv.
	Szombaton és vasárnap négy előadás és pedig: délután 3, 5, 7 és este 9 órakor.

Legujabb táviratok.

Olasz papok sanyargatása.

Budapest, július 29. (Saját tudósítónktól.) A Basler Nachrichten nek jelentik Rómából: Itt azon fáradoznak, hogy elsimítsák a Socchi igazságügyminiszter és a katolikusok között támadt konfliktust, amely egyes papok büntetése miatt támadt. Ha ez nem sikerül. Meda pénzügyminiszter, aki a katolikus párt tagja okvetlen visszalép. A sérelem az, hogy az utóbbi időben számos papot megbüntettek állítólagos osztrák érzelmiségük miatt. Az igazságügyminiszter zárlatot rendelt el egy fölmentett pap fizetésére.

Ivánka fogságban marad.

Budapest, július 28 (Saját tudósítónktól.) A pozsonyi marhaszózási perben Ivánka Imre védője kérte, hogy védettjét helyezték szabadlábra. A törvényszék Ivánka további fogvatartása mellett döntött, mert szimulált, szökéséről tartani lehet s a várható büntetés magas.

Angol kémek letartóztatása Dániában.

Budapest, jul. 28. (Saját tudósítónktól.) A Wertmorter Gazette levelezőjét, Charley William-et, ennek kopenhágai születésű feleségét és 2 angol embert Dánia és Németország elleni kémkedésért Kopenhágában letartóztatták.

Német segédcirkáló elfogott egy angol gőzöst.

Budapest, jul. 28. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: Julius 27 éa éjjel egy órakor egy német segédcirkáló Arsenaltól 15 mérföldnyire heves küzdelem után elfogta az Eszkimó nevű felfegyverzett angol gőzöst, amelyet beszállított hazai kikötőbe.

A szerkesztésért felelősen felelős:
Dr. PAPP KAROLY.

5.
Elsőrendű jégszekrények olcsó árban beszerezhetők
Andrényi Károly és Fiaival
Nagyvárad.

A MÚJÉG
naponkénti rendszeres szállítását megkezdtük, megrendeléseket köszönettel veszünk, előfizetéseket elfogadunk és előzékeny, pontos kiszolgálásról gondoskodunk
Kiváló tisztelettel
Nagyvárad Sörgyár R. T.
Telefon 439.

Augusztai Gyorssegély-alap

Hadibiztosítási osztálya.

Valamennyi harcúterén most folyó heves és nagy csaták hő katonáinktól a legnagyobb erőfeszítést követelik. Eppen azért

ne mulassza el senki hozzátartozóját a legcsekélyebb díjak mellett biztosítani. A népfőlkelők már a legcsekélyebb részletben fizethető 45 koronáért 1000 K-ra biztosíthatók.

Haláleseti Rokkantsági biztosítások!

Felvétel és felvilágosítás nyerhető irodánkban: Bémer-tér 3, első emelet, telefon 11-85. sz. és Körös-utca 12. sz. alatt.

IZSÁK LIDIA

elsőrendű tűzőszalon

Nagyvárad,

Park-szálloda

Nagy Sándor-u. 1.

épületben.

Fűzőket a legelső divat szerint 2 óra alatt elkészítünk, kéz fűzőkben egyenes tartók, melltartók és baskótkben nagy választék. Fűzőket választás végett vidékre is küldünk, tisztításokat és javításokat pontosan elkészítünk. Szigligeti színház művésznőinek egyedüli szállítója.

Telefon: 11-53.

Helfy József

utóda

NAGYVÁRAD.

KOSSUTHLAJOS-UTCA (Gyár-épület)

Telefon-szám: 51 Alapítotott 1868. évben.

Zsák- és ponyvakölcsonzó üzlet.

Új gabona-, lisztes-, szalma-, heremag- és só-zsákok.

Gépolajokban, hengerolajokban (tovotte) gépkenőcsben a legkitűnőbb minőséget tartom állandóan raktáron. Kötelneműek, gépszijak, dohány, zsákzsinetek és kévekötelekben. Nagy választék fiakker takarókban és lópokrócokban.

Kátrány és aszfalt lemez kapható!

Bérleti hirdetés.

Azonnal kiadók a következő helyiségek:

I. Egy szoba, konyha, kamarából álló I. emeleti udvari lakás a Színház-utca 4. sz. házban.

II. Két szoba, konyha, kamarából álló negyedik emeleti udvari lakás a „Fekete Sas” palotában. (Lift.)

III. Három szoba, konyha, kamarából álló I. emeleti utcai lakás a „Zöldfa” épületben.

IV. Öt szoba, konyha, kamara, fürdőszoba, eselédshobából álló II. emeleti erkélyes utcai lakás a „Fekete Sas” palotában. (Lift.)

V. Butorozott egy és kétágyas utcai és udvari szobák a „Zöldfa” épület I. emeletén.

VI. Egy-egy üzlethelyiség a „Sas” és „Zöldfa” passage-ban.

VII. Beraktározásra alkalmas raktárok és pincék a „Zöldfa” épületben.

Közelebbi felvilágosítással szolgál az „Ingatlan Bérlet” részvénytársaság bérleti irodája, Sas-passage 24 számú lépcső. (Telefon 14-00.)

Az Erzsébetligeten lévő

4 új földszintes

házban két és három szobás lakások kiadók,

(Püspöki residencia mellett)

Értekezni lehet a 3. épületben lakó házmesternél, vagy Incze irodában Bémer-tér 3.

Jótállás

eredményért a biztos

Törvényesen védve.

Reitter Oszkár nagybecskereki ny. főkapitány és fajbaromfi-tenyésztőnek nagyszerű találmánya a

„Patkánin”

patkányirtó szer, (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas és föltűl minden más irtószert.

1 doboz ára 2 korona,

mely elegendő körülbelül 60 patkány kiirtásához. — Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve. A biztos eredményért jótállás. Ismertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használható. Kérésére ingyen küld a Patkánin gyár vezetősége Nagybecskereken.

* **Kiadó** Beöthy Ödön-u. 7. sz. házban kétszobás udvari lakás aug. 1-től. Értekezni a Polgári Takarékpénztár r. t.-nél Nagyvárad.

6. szám.

Valódi

aszfalt fedéllemez

és jó minőségű

kátránypapír

kapható

Andrényi Károly és Fiaival.

x **Helybeli** nagy vállalatnál 10-15 mázsa makulatur papír eladó. Árajánlatot a kiadóba kérünk.

Szent László (Püspök gyógyfürdő)

Nagyvárad mellett.

Kénes vasas hévvizforrások, víz hőfoka 42 C° csuz, köszvény minden formája, ischiás és női betegségek ellen, 1913-ban 6200 beteg hagyta el gyógyultan és javultan a páratlanul hatásos Püspök-fürdő gyógyforrásait. Nagyszabásu nyári uszoda 26 C° forrassvizzel és uszástanítással.

400 holdas park és fenyves erdő, gondozott sétautak, társalgó, olvasóterem, könyvtár, napilapok, folyóiratok rendelkezésre állanak.

Az egész fürdő ujonnan átalakítva, villanyvilágítás az egész telepen és az összes vendégszobákban. Pósta, interurbán telefon.

Sebesült katonatisztek és katonák árkedvezményben részesülnek.

Fürdőismertetőt küld az Igazgatóság 1916 jan. 1-től.

Komzsik Alajos,
a fürdő bérlője.